

Lecturer PhD. Merima Carmen PETROVICI

PERSPECTIVĂ EMPIRICĂ DE ABORDARE A COMUNICĂRII AN EMPIRICAL APPROACH ON COMMUNICATION

Lect. univ. dr. Merima Carmen PETROVICI

Abstract: *By nature, man is a communicative being, hungry for knowledge. His wish to answer the questions What is knowledge?; What is scientific knowledge?; How can scientific knowledge be made possible? resulted in the appearance of two branches of science or philosophy: gnoseology and epistemology. Both are theories of knowledge but epistemology has scientific knowledge as a specific trait and also as a field of activity. The elements differentiating between the two theories of knowledge are the methods, that for communication can be defined as a system of rules, principles of knowledge and transformation of objective reality. This paper aims at highlighting the importance of empirical methods in the study of communication and with it the importance of experience in and for the didactic communication.*

Keywords: science, method, didactic communication.

Știința reprezintă o modalitate a cunoașterii. Putem cunoaște din cotidian, din experiențele trăite sau putem cunoaște științific, folosind metodele-acele „*reguli simple și sigure, a căror respectare conștiincioasă să facă totdeauna pe oricine să deosebească adevărul de greșeală*”.¹

Etimologic termenul de metodă, provenit din cuvântul grecesc „*methodos*”, înseamnă „*drum care duce spre*”, „*cale de urmat*” în vederea aflării adevărului. De altfel, noțiunea de metodă include în sine patru elemente: aparatul conceptul sau fundamentul de la care se pornește, subiectul acțiunii, obiectul asupra căruia se răsfrânge acțiunea și rezultatul, ca punct final al demersului. În acord cu această paradigmă, pornind de la conceptele filosofice fundamentale (legate de termenul de înțeles) Carnap, Frege, Wittgenstein etc., folosind metode diferite de cunoaștere, au pus bazele epistemologiei sau teoriei cunoașterii științifice. Acest demers a creat premisele pentru evidențierea funcțiilor metodelor: normativă care răspunde la întrebarea: „*Cum se procedează...?*”, instrumentală legată de felul în care se procedează, cognitivă, care conduce spre „*realizarea unor obiective de cunoaștere și de acțiune întemeiată pe cunoștințe*”.²

Putem vorbi deci, despre două forme de cunoaștere: științifică și cotidiană, care diferă gradual, dar nu sunt foarte strict demarcate; „*deosebirea rezidă mai ales în metodă, care e condiția cunoașterii științifice și căreia știința comunicării nu are cum să i se sustragă*”.³

¹ ReneDescartes, *Două tratate filozofice: Reguli de îndreptare a minții și Meditație despre filozofia primară*, traducere de Constantin Noica, București, Editura Humanitas, 1992, p. 74.

² Romița Iucu, Marin Manolescu, *Elemente de pedagogie*, Universitatea din București, Editura Credis, 2004, pp. 187-188.

³ J. J. Van Cuilenburg, O. Scholten, G. W. Noomen, *Știința comunicării*, versiunea română și studiu introductiv de Tudor Olteanu, ediția a II-a, București, Editura Humanitas, 2000, p. 125.

"An empirical approach on communication", *Astra Salvensis*, III, 5, 2015, p. 164-167

Legătura cunoașterii cotidiene și indirect a comunicării cu experiența individuală, este susținută încă din secolul al XVIII-lea de către adepții empirismului. Acest curent filosofic considera experiența senzorială ca fiind unica sursă a cunoașterii, astfel că nimic nu putea fi gândit fără a fi inițial simțit. Unul dintre principalii reprezentanți ai empirismului anglo-saxon John Locke, în *Essay concerning Human Understanding*, susținea că întreaga cunoaștere de care dispunem e dobândită,⁴ iar experiența acționează asupra cunoașterii fie prin intermediul simțurilor (senzațiilor), fie prin cel al gândurilor. Locke sublinia faptul că experiența poate fi descrisă folosind simțurile/senzațiile și reflexia/gândurile. Conceptul reflexiei, caracteristic interiorului, sinelui nu este clar delimitat în concepția lui Locke. Cert este însă doar faptul că ordinea celor două forme ale ființării experienței este reprezentată: întâi de simțuri și apoi de reflexie, care înregistrează datele primite prin simțuri, le compară și le reține. Atât senzațiile cât și reflexia generează idei simple, deosebite de ideile compuse ce provin rațiunea umană: „*Senzațiile reprezintă impresii cauzate de lucruri, gândurile despre senzații constituie ideile; laolaltă gândurile și ideile derivă din experiență*”.⁵

Prin abordarea empiristă a cunoașterii se încerca explicarea dezvoltării și existenței cunoașterii numai prin și datorită experienței „*nihil in intellectu nisi prius in sensu*” (nimic în intelect care să nu fi fost mai înainte în simțuri).

Referindu-ne la cunoștințele existente, până într-un punct, afirmația anterioară ar putea fi corectă, dar în aceste condiții, ar însemna că omul nu mai poate dobândi noi cunoștințe pentru că acestea nu sunt legate de experiență. Ar însemna limitarea accesului ființei umane la cunoașterea științifică și implicit, omul ar fi nevoit să folosească doar acele forme de comunicare legate de propria experiență sau de cea a comunității în care trăiește, deci inaccesibilitate la tehnologie și civilizație. De aici rezultă necesitatea și utilitatea metodelor, cele ce au constituit puntea de legătură între gnoseologie și epistemologie, determinând astfel cunoașterea umană să devină cunoaștere științifică, iar comunicarea să devină o știință.

În acord cu aspectele prezentate anterior, sunt și scopurile empirismului în opinia lui John Fiske,⁶ anume: colectarea și clasificarea faptelor obiective sau datelor referitoare la lume, formularea ipotezelor care să le explice, eliminarea, pe cât posibil, a elementelor de subiectivism, construirea modelelor experimentale pentru testarea, demonstrarea sau invalidarea datelor și ipotezelor respective. Același autor susține că „*empirismul se potrivește perfect cu imaginea lumii specifică simțului comun, bazată pe știință, pe care se întemeiază societatea noastră occidentală, tehnologizată, materialistă*”.⁷

⁴ Paul Cornea, *Interpretare și raționalitate*, Iași, Editura Polirom, 2006, p. 114.

⁵ *Ibidem*, p. 114.

⁶ John Fiske, *Introducere în științele comunicării*, traducere de Monica Mitarcă, Iași, Editura Polirom, 2003, pp.173-174.

⁷ *Ibidem*, p. 174.

Prin abordarea comunicării din perspectivă empirică, se pot identifica trei direcții de dezvoltare a unor potențiale cercetări:⁸ descrierea „realității comunicationale”, explicitarea acestei „realități” la nivelul matricelor și performanțelor sale și fundamentarea teoriilor proceselor de comunicare, respectiv formarea competențelor de comunicare a indivizilor. Această categorie de competențe cuprinde aptitudinile, trăsăturile de personalitate, cunoștințele acumulate, universul cultural format, deci „întregul ansamblu de abilități personale: a ști, a ști să faci și a ști să fii și să devii”.⁹ Competențele de comunicare, importante în toate sectoarele de activitate, sunt absolut esențiale funcțiilor (profesiilor) didactice.

Datorită accentelor pe experiență, concepția empirică poate fi considerată antropocentrică deoarece poate distra atenția de la ceea ce este sau poate fi experimentat, la experiment în sine. Altfel spus, empiriștii limitează realitatea la ceea ce poate fi experimentat, deci observat.¹⁰ Metoda observației prezintă importanță întrucât o critică majoră a empirismului s-a concentrat asupra acesteia, constituie o etapă importantă în cercetare și asigură colectarea datelor obiective. În cadrul științelor comunicării, unde accentul cade pe perceperea lumii exterioare, metodele de observație nu diferă esențial de cele folosite în științele sociale (științe considerate a fi tot empirice). Metodele de observație se aplică de regulă la studiul datelor despre emitent, observația participativă, experimente (efectul unor mesaje), anchete publice, analiza de conținut-specifică științelor comunicării, fiind utilizată cu succes și în gama științelor sociale. În domeniul științelor educației, mai exact în activitatea didactică, metoda observației beneficiază de o plajă largă de aplicații: profesorul observă elevii pentru a vedea dacă și-au însușit bagajul teoretic, au dobândit priceperile și deprinderile corecte la științele experimentale, și-au format abilități sportive, tehnice și tehnologice, au un comportament corespunzător față de cei din jur; elevii observă comportamentul profesorului, stagiarul observă comportamentul mentorului, directorul pe cel al cadrului didactic asistat la lecție etc.

În practica pedagogică experiența profesorului este foarte importantă, în acest caz nu atât prin cunoștințele de specialitate cât prin exersarea diverselor metode și procedee didactice, prin mai buna cunoaștere a elevilor/studentilor cu efect direct asupra optimizării relației profesor-elev/student, dar mai ales prin utilizarea acelor strategii didactice care vor facilita înțelegerea conținuturilor transmise pe parcursul activităților didactice. Deși ar fi eronată afirmația potrivit căreia comunicarea didactică este empirică, putem admite că procesul comunicării în general are un fundament bazat pe experiență. De la o generație la alta s-a transmis moștenirea utilizării semnelor

⁸ J. J. Van Cuilenburg, O. Scholten, G. W. Noomen, *Știința comunicării*, p. 126.

⁹ Laurențiu Șoitu, *Pedagogia comunicării*, Iași, Editura Institutul European, 2001, pp. 56-60.

¹⁰ J. J. Van Cuilenburg, O. Scholten, G. W. Noomen, *Știința comunicării*, p. 126.

"An empirical approach on communication", *Astra Salvensis*, III, 5, 2015, p. 164-167

ca instrumente de comunicare și odată cu acestea, tezaurul experiențelor omenirii. Concomitent cu evoluția omului, formele și mijloacele de comunicare s-au diversificat și rafinat în scopul eficienței.

În concluzie, lucrarea prezentată crează posibilitatea răspunsului la întrebarea retorică *Ce din empiric devine comunicare?* Răspunsul nostru, neașteptat de simplu, este următorul: experiența cunoașterii tradusă în eficiența comunicării.